

**„WYZWALANIE ARTYSTYCZNYCH ZDOLNOŚCI DZIECI
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ”**

Program własny zajęć koła recytatorskiego w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym
im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Tanowie

autor programu:
Teresa Suchara

1. Charakterystyka programu

Program „Wyzwalanie artystycznych zdolności dzieci z niepełnosprawnością intelektualną” jest przeznaczony do realizacji podczas zajęć koła recytatorskiego „Rytm”. Program zakłada wspomaganie rozwoju uczniów z niepełnosprawnością intelektualną, rozbudzenie ich artystycznych zdolności, zainteresowania słowem, poezją, sztuką recytacji.

W trakcie spotkań uczestnicy będą pracować nad perfekcją słowa, mimiki i ruchu, a także nad umacnianiem wiary w siebie. Dzieci nauczą się wyrażać własne emocje, przekazywać przeżycia odtwarzanej postaci. Będą miały możliwość współpracowania w zespole, zaczną rozumieć znaczenie konieczności współpracy z innymi.

Program zajęć szkolnego koła recytatorskiego „Rytm” jest zgodny z „Podstawą programową kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych”, Programem Wychowawczo-Profilaktycznym Ośrodka, Statutem Ośrodka.

Zawiera cele ogólne, które są następnie precyzowane poprzez cele szczegółowe. Osiągnięcie tych celów będzie możliwe dzięki odpowiedniemu doborowi metod i form nauczania. Program zawiera też treści programowe oraz przewidywane osiągnięcia dzieci.

Koło recytatorskie to teren ćwiczeń pomagającym dzieciom dbać o poprawną wymowę, ale także rozwijać własne zainteresowania poetyckie i szeroko pojętą komunikację oraz umiejętności społeczne. Program w sposób ogólny zarysowuje proponowaną tematykę, nie nakazuje omawiania określonych tekstów, co sprzyja twórczemu podejściu nauczyciela do jego realizacji i dostosowaniu do indywidualnych zainteresowań uczniów, przy czym szczególnie nacisk kładzie na praktyczne posługiwanie się językiem ojczystym.

2. Cele edukacyjne

Cele główne:

- wspomaganie rozwoju uczniów, ich artystycznych zdolności i przygotowanie ich do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym społeczeństwa,
- wspomaganie uczniów w rozwoju mowy i umiejętności porozumiewania się, rozwijanie kompetencji językowych, doskonalenie umiejętności poprawnej wymowy,
- rozwijanie indywidualnych zdolności, zainteresowań oraz twórczej aktywności,
- umożliwienie prezentacji własnych dokonań.

Cele szczegółowe:

- kształcenie prawidłowej mowy, dbanie o jej prawidłowy i najlepszy rozwój,
- dbałość o prawidłową wymowę, w tym także stosowanie pauz, zmian siły i tonu głosu oraz tempa i rytmu wypowiedzi,
- dostarczenie prawidłowych wzorców mowy,
- poprawienie jakości funkcjonowania społecznego,
- zapewnienie każdemu dziecku, niezależnie od występujących zaburzeń w rozwoju mowy, optymalnego jej rozwoju,
- usprawnianie wypowiedzi poprzez zabawy i ćwiczenia logopedyczne,
- wzbogacanie i utrwalanie prawidłowego słownictwa dotyczącego treści zaobserwowanych w otoczeniu, na ilustracji czy w opowiadaniu,
- osvajanie uczniów z poezją i prozą,
- rozwijanie zainteresowań i zdolności recytatorskich uczniów,
- przygotowanie uczniów do konkursów recytatorskich, do przedstawień na uroczystościach szkolnych i pozaszkolnych.

3. Zadania

- poznawanie krótkich utworów literackich polskich poetów,
- praca z tekstem,
- pamięciowe opanowanie krótkich tekstów literackich,
- doskonalenie mowy i wymowy (oddech, artykulacja, dykcja, emisja),
- ćwiczenia dykcji i interpretacji tekstów,
- aktywne uczestnictwo – występy członków koła w konkursach recytatorskich (klasowych, szkolnych, pozaszkolnych),
- prezentowanie swoich umiejętności podczas uroczystości szkolnych,
- tworzenie sytuacji wychowawczych umożliwiających doświadczanie relacji społecznych.

4. Treści programowe

Zadania	Formy realizacji	Oczekiwane osiągnięcia ucznia
<p>Komunikacja werbalna</p> <p>Doskonalenie sprawności narządów mowy</p>	<p>1. Słuchanie ze zrozumieniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uważne słuchanie wypowiedzi innych, – zapamiętywanie prostych informacji, – słuchanie i wykonywanie prostych lub złożonych poleceń, – słuchanie wierszy i utworów literackich. <p>2. Doskonalenie sprawności narządów mowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zabawy i ćwiczenia artykulacyjne, – zabawy i ćwiczenia oddechowe, – wykonywanie ćwiczeń narządów mowy. <p>3. Posługiwanie się mową:</p> <ul style="list-style-type: none"> – komunikowanie się w sposób wystarczająco wyraźny, – wypowiadanie się (krótkie) na temat dowolny lub określony, – wypowiadanie się na temat własnych przeżyć, wrażeń, doświadczeń, – wypowiadanie się na temat historyjek czy wysłuchanych tekstów literackich, – zadawanie pytań i formułowanie odpowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> – słucha z uwagą wypowiedzi innych i prawidłowo się do nich odnosi, – słucha krótkich wierszy, baśni, opowiadań, – słucha wzorowego czytania tekstu przez nauczyciela, aktora. <ul style="list-style-type: none"> – doskonalili sprawność narządów mowy, – wykonuje ćwiczenia oddechowe, – wykonuje ćwiczenia artykulacyjne, – wykonuje ćwiczenia słuchowe. <ul style="list-style-type: none"> – komunikuje się w sposób wystarczająco wyraźny i zrozumiały, – mówi wyraźnie i starannie, – bogaci słownictwo, – wypowiada się na temat własnych przeżyć i doświadczeń, – krótko wypowiada się na określony temat, – konstruuje kilkuzdaniowe wypowiedzi na temat utworów literackich, prowadzonych obserwacji, – zadaje pytania i formułuje odpowiedzi, – podwyższa dbałość swoich wypowiedzi (doskonalili wymowę, język).
<p>Zajęcia czytelniczo – literackie.</p> <p>Zapoznanie z wybranymi dziełami i ich</p>	<p>4. Praca z tekstem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapoznanie dzieci z utworami polskich poetów, – odpowiedzi na pytania dotyczące treści wysłuchanego utworu literackiego, 	<ul style="list-style-type: none"> – poznaje utwory polskich poetów, – udziela odpowiedzi na pytania dotyczące treści wysłuchanego tekstu, – wypowiada się na temat treści wysłuchanego utworu literackiego przy zastosowaniu pytań ukierunkowa-

<p>twórcami.</p> <p>Analiza treści utworów</p> <p>Poprawa emisji głosu i wyrazistości mowy.</p> <p>Trening czyni mistrza - warsztaty poetyckie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiadanie się na temat treści historyjki obrazkowej, wysłuchanego tekstu literackiego, - udzielanie odpowiedzi na pytania związane z tekstem, - określanie czasu i miejsca akcji, - wymienianie bohaterów utworu, - opisywanie wybranej postaci, - opowiadanie treści utworu literackiego przy zastosowaniu pytań ukierunkowanych nauczyciela, - inscenizowanie tekstów lub ich fragmentów. <p>5. Pamięciowe opanowanie tekstu. Uczniowie będą pracowali nad pamięciowym opanowaniem utworu literackiego polskich poetów, m.in.: W. Chotomskiej, M. Konopnickiej, J. Brzechwy, J. Tuwima, J. Porazińskiej, D. Gellner, D. Wawilow.</p> <p>Praca nad tekstami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omówienie wiersza, - wymowa (rytmiczne wymawianie tekstu, wymawianie wiersza z podziałem na frazy, - ćwiczenie wymowy trudnych fragmentów, - pamięciowe opanowanie krótkich wierszy lub innych tekstów, - stosowanie prawidłowej intonacji, odpowiedniej modulacji głosu podczas recytacji. - staranna i poprawna recytacja zapamiętanego tekstu, - udział w konkursach recytatorskich (szkolnych i pozaszkolnych), - prezentowanie swoich umiejętności podczas imprez i uroczystości szkolnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - nych nauczyciela, - określa czas i miejsce akcji, - wymienia bohaterów utworu, - wykorzystuje różne formy inscenizacji słuchanych utworów: improwizacje, dramy, - dokonuje oceny bohatera utworu. - określa swoje odczucia, a także przedstawia je w sposób niewerbalny za pomocą ruchów, gestów, mimiki. <ul style="list-style-type: none"> - poprawi własną wymowę, - opanuje pamięciowe krótkie wiersze lub inne teksty, - starannie i poprawnie recytuje zapamiętany tekst, - recytuje z pamięci tekst wiersza lub fragment prozy z zachowaniem prawidłowej intonacji i odpowiedniej modulacji głosu, - interpretuje wiersz lub prozę poprzez prezentowaną recytację, - uczestniczy w konkursach recytatorskich (klasowych, szkolnych, pozaszkolnych), - bierze udział w uroczystościach szkolnych, prezentuje swoje umiejętności.
<p>Uczeń jako członek społeczności szkolnej</p>	<p>1. Rozwój społeczny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - współpraca w grupie, - poznawanie i przestrzeganie norm występujących w grupie rówieśniczej, - respektowanie norm współzycia w grupie stosowne do sytuacji. <p>2. Kontakt ze społecznością szkolną:</p> <ul style="list-style-type: none"> - współpraca w grupie zadaniowej z innymi dziećmi, - aktywny udział w przygotowaniach do uroczystości szkolnych obowiązków, - odnajdywanie się w grupie zadaniowej (np.: udział w zajęciach koła re- 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje formy grzecznościowe i normy współzycia w grupie stosowne do sytuacji, - dba o kulturę słowa, ogładę językową: stosuje na co dzień zwroty grzecznościowe, - nabiera pewności siebie i wiary we własne możliwości. <ul style="list-style-type: none"> - chętnie, aktywnie bierze udział w przygotowaniach do konkursu recytatorskiego, uroczystości szkolnych, imprez, - wykonuje powierzone mu obowiązki,

	cytatorskiego), wykonywanie powierzonych obowiązków.	<ul style="list-style-type: none"> – przestrzega ogólnie akceptowanych norm i zasad współdziałania, – występuje w konkursach przeglądach recytatorskich na forum klasy, szkoły i poza szkołą, – cieszy się z sukcesów swoich i innych, – potrafi wygrywać i przegrywać.
Uczeń jako członek rodziny	Święta i uroczystości rodzinne -opisywanie obchodów świąt i uroczystości rodzinnych, -składanie życzeń najbliższej rodzinie z okazji różnych świąt.	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje obchody świąt i uroczystości rodzinnych, – składa życzenia najbliższej rodzinie z okazji różnych świąt, – współuczestniczy w przygotowaniu i przedstawieniu uroczystości z okazji Dnia Matki i Dnia Ojca.
Uczeń jako członek społeczeństwa	Polska - moja ojczyzna: – układanie kilkuzdaniowej wypowiedzi na temat swojej ojczyzny, – opowiadanie w kilku zdaniach o wybranym święcie lub uroczystości państwowej.	<ul style="list-style-type: none"> – układa kilka zdań na temat swojej ojczyzny, – opowiada w kilku zdaniach o wybranym święcie lub uroczystości państwowej, – współuczestniczy w przygotowaniu i przedstawieniu uroczystości z okazji najważniejszych świąt narodowych.
Konkurs recytatorski	Konkurs będzie stanowić podsumowanie działań podjętych w pierwszym semestrze pracy koła. Uczniowie przedstawia efekty swojej pracy - recytację wierszy znanych i lubianych poetów. – uczestnicy koła będą zaangażowani także w prace nad dekoracją sali, w której przeprowadzony zostanie konkurs – uczestnicy koła będą brali udział w pozaszkolnych konkursach recytatorskich.	<ul style="list-style-type: none"> – zaprezentuje efekty własnej pracy: starannie i poprawnie wyrecytuje zapamiętany tekst, – podczas prezentacji uczestnika konkursu sprawdzane będą: stopień opanowania tekstu, interpretacja, dykcja, ogólne wrażenie artystyczne. <p>Uczestnicy koła będą brać udział w konkursach, a także brać udział w przygotowaniach do konkursu (przygotowanie i powieszenie dekoracji itp.), Informacje o przebiegu konkursu recytatorskiego i jego uczestnikach zostaną umieszczone na stronie internetowej naszego Ośrodka, Za zgodą uczestników wykonane zostaną zdjęcia dokumentujące przebieg imprezy.</p>

5. Procedury osiągnięcia celów

Program przeznaczony jest do realizacji podczas zajęć pozalekcyjnych koła recytatorskiego „Rytm”. Objęci nim będą uczniowie szkoły podstawowej, zainteresowani słowem, sztuką recytacji. Program będzie realizowany w ciągu roku szkolnego 2018/2019 i kontynuowany w kolejnych latach. Na zajęcia przeznaczyłam 4 godziny w miesiącu, w zależności od potrzeb odbywać się będą raz w tygodniu, co dwa tygodnie lub częściej. Będą to zajęcia nieobowiązkowe. Metody, środki dydaktyczne i formy pracy dostosowane będą do zainteresowań, potrzeb i możliwości dzieci.

Przykładowe metody wspierające:

Metody czynne

- metoda samodzielnych doświadczeń: stwarzanie dzieciom warunków do zabawy i innych działań, swobodnego wypowiedzania się, podejmowanie prób poszukiwania i bezpośredniego przeżywania poprzez zapewnienie kontaktu z literaturą i sztuką,
- metoda ćwiczeń utrwalających: systematyczne utrwalanie tekstów, pozytywna motywacja dzieci do samorzutnego utrwalania poznanych treści i czynności.

Metody słowne

Posłużą do rozwijania procesów poznawczych. Objasnienia i instrukcje będą towarzyszyły nabywaniu przez dzieci różnych umiejętności oraz zasad współżycia w grupie, a także pobudzaniu uczuć, wyobraźni i motywacji. Posłużą też do przekazania wartości literatury pięknej.

- formułowanie poleceń przez nauczyciela i odpowiednie reagowanie przez uczniów (kształtowanie mowy biernej),
- rozmowy ukierunkowane,
- pogadanki oparte na materiale poglądowym i wykorzystujące materiał pamięciowy,
- opis,
- opowiadanie.

Metody uczenia przez naśladownictwo

- naśladownictwo ruchowe
- naśladownictwo werbalne

W kształtowaniu mowy dzieci można z powodzeniem wykorzystać zarówno naśladownictwo ruchowe jak i werbalne. Dzieci mogą naśladować układ narządów artykulacyjnych nauczyciela, wykonywać takie same ruchy i równocześnie kontrolować je przy użyciu lustra. Wzorce słuchowo-werbalne mogą mieć różną formę: od głosek, sylab, wyrazów, aż do zdań o budowie prostej i złożonej.

Metody edukacyjno-profilaktyczne

- drama: wykorzystuje ona naturalną umiejętność człowieka do wchodzenia w rolę innych. W dramie poprzez wchodzenie w różne role mamy okazję obserwować i przeżywać nie tylko reakcje wpływające z naszych osobistych doświadczeń, lecz także te, które wynikają z roli.

Drama jest skuteczną metodą pracy gdyż angażuje nie tylko umysł, ale także serce, czyli uczucia.

Metody logopedyczne

- ćwiczenia logopedyczne: oddechowe, fonacyjne, artykulacyjne

Zarówno dobór i układ metod ma charakter uniwersalny, zakłada swobodną modyfikację przez nauczyciela.

Podczas zajęć będą stwarzać takie sytuacje, klimat i warunki, aby każde dziecko mogło odnieść swój osobisty sukces, który stymuluje do większego wysiłku i staje się motywacją do nowych wyzwań.

Efekty pracy uczniów będą prezentowane podczas akademii i imprez szkolnych. Uczestnicy koła będą brali udział w pozaszkolnych konkursach recytatorskich.

6. Przewidywane osiągnięcia uczniów

Uczeń:

- bierze udział w zabawach i ćwiczeniach stymulujących rozwój mowy (zabawy i ćwiczenia narządów mowy),
- słucha z uwagą wypowiedzi innych i prawidłowo się do nich odnosi,
- słucha krótkich utworów literackich i pisanych prozą,
- poprawi własną mowę i wymowę, stara się mówić wyraźnie i starannie,
- bogaci słownictwo, posiada duży zasób pojęć i słów i praktycznie posługuje się nimi,
- wypowiada się na podstawie przeżyć, zjawisk, obserwacji,

- dba o kulturę słowa, ogładę językową: stosuje na co dzień zwroty grzecznościowe,
- recytuje z pamięci tekst wiersza, poprawnie pod względem stopnia opanowania tekstu, z właściwą intonacją, tempem, rytmem,
- bierze udział w konkursie recytatorskim,
- prezentuje swoje umiejętności podczas uroczystości szkolnych,
- nabiera pewności siebie i wiary we własne możliwości.

7. Ocena osiągnięć uczniów

Uczniowie ocenieni zostaną na bieżąco, w trakcie zajęć bądź po ich zakończeniu. W ramach oceniania osiągnięć uczniów przewiduje:

- pochwałę słowną,
- gazetkę tematyczną,
- zamieszczenie informacji o sukcesach na stronie internetowej ośrodka
- prezentowanie swoich umiejętności podczas imprez szkolnych,
- uczestnictwo w konkursach wewnątrzszkolnych i pozaszkolnych,
- nagrody rzeczowe,
- dyplomy.

8. Ewaluacja programu

Ewaluacja programu pozwoli na poznanie osiągnięć i wykrycie ewentualnych braków występujących w realizacji założonych treści i celów. Ewaluacja ukazując mocne i słabe strony programu, daje szansę na podniesienie efektów pracy, stając się punktem wyjścia do dalszego działania, modyfikacji realizowanego programu.

Ewaluacja obejmuje:

- monitoring bieżący: stopień realizacji założonych celów, treści,
- dostosowanie programu w trakcie jego realizacji do możliwości i potrzeb uczniów,
- obserwację uczniów w trakcie zajęć, konkursów, uroczystości,
- relacje między członkami koła,
- konsultacje z nauczycielami i wychowawcami uczniów uczestniczących w zajęciach koła recytatorskiego.

Bibliografia:

- 1.Kozłowska K.: „Zabawy logopedyczne i łatwe ćwiczenia” Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP. Kielce 2005 r..
- 2.Krupa D., Pszczołka J.: „Zabawy logopedyczne na cztery pory roku”. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2009 r..
- 3.Pilecki J. (red.)” Usprawnianie wychowanie i nauczanie osób z głębszym upośledzeniem umysłowym”. Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2000 r.
- 4.Olechnowicz H. „Wyzwalanie aktywności dzieci głębiej upośledzonych umysłowo”. WSiP, Warszawa 1994r.
- 5.Roszkiewicz Barbara i Jerzy Jarek: Teatr szkolny. Akcent, intonacja, intencja, Wydawnictwo Europa, Wrocław 2004r.